

ΤΟ ΝΟΤΑΡΙΑΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

ΥΠΟ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΣΙΦΩΝΙΟΥ - ΚΑΡΑΠΑ, ΜΕΝΕΛΑΟΥ Α. ΤΟΥΡΤΟΓΛΟΥ,
ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Ν. ΤΡΩΪ-ΑΝΟΥ

Ὁ ἐν τοῖς ἐπομένοις δημοσιευόμενος πίναξ τῶν νοταρίων Κεφαλληνίας προέρχεται ἐκ τῶν ἀποστολῶν, τὰς ὁποίας ἐπραγματοποίησε τὸ ἐπιστημονικὸν προσωπικὸν τοῦ Κέντρου Ἑρεύνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου εἰς τὴν νῆσον Κεφαλληνίαν πρὸς ἔρευναν τῶν ἐκεῖ εὑρισκομένων καὶ ἐνδιαφερόντων τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου κωδίκων καὶ νομικοῦ ἐν γένει περιεχομένου ἐγγράφων.

Ἡ νῆσος Κεφαλληνία ἂν καὶ ἐπλήγη δεινῶς ἐκ τῶν σεισμῶν τοῦ ἔτους 1953 εἶχε τὸ εὐτύχημα νὰ μὴ καταστραφῶν τὰ πολυτιμὰ ἀρχεῖα καὶ αἱ βιβλιοθήκαι αὐτῆς¹.

Τὸ πλουσιώτατον ὑλικὸν τοῦ Ἀρχειοφυλακείου τῆς νήσου, διασωθὲν κατὰ τὸ μέγιστον αὐτοῦ μέρος, καλυπτόμενον ὑπὸ παχέος στρώματος δραστικοῦ ἐντομοκτόνου, ἦτο ἐναποτεθειμένον σωρηδὸν ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὰ ὑπόγεια τῆς Κοργιαλενείου Βιβλιοθήκης, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ Χαρακοπέου Ἰδρύματος.

Ἡ ἐπείγουσα ἀνάγκη τῆς ταξινομήσεως τοῦ ἀρχειακοῦ τούτου ὑλικοῦ, ἥτις ἀπετέλει τὴν προϋπόθεσιν τῆς μελέτης αὐτοῦ ἐπεσημάνθη ὑφ' ἡμῶν κατὰ τὴν διάρκειαν ἰδιωτικῆς ἐπισκέψεως εἰς Ἀργοστόλιον κατὰ Σεπτέμβριον 1969. Κατόπιν τούτου ἐγένοντο αἱ δέουσαι ἐνέργειαι παρὰ τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἡ ὑπὸ τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κέντρου κατὰ τὴν 17ην Συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 23.2.1970 ἀπόφασις περὶ διοργανώσεως τῆς πρώτης τῶν ρηθισῶν ἀποστολῶν (Ἰούλιος 1970), τὴν ὁποίαν ἠκολούθησαν ἕτεραι δύο (Δεκέμβριος 1970, Ἰούλιος 1971). Ἀποτελεῖ δὲ εὐτύχημα τὸ γεγονός, ὅτι τῆς ἐπιλύσεως τοῦ χρονίζοντος αὐτοῦ ζητήματος ἐπελήφθη παραλλήλως καὶ τὸ Κέντρον Βυζαντινῶν Ἑρευνῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ἑρευνῶν, ὅπερ τῇ

1. Βλ. Μ. Ι. Μανούσκα, "Ἐκθεσις περὶ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ Βιβλιοθηκῶν καὶ Ἀρχείων μετὰ τοὺς σεισμοὺς τοῦ 1953, ἐν Δελτίῳ Ἱστ. Ἑθν. Ἐταιρείας, II (1956), σ. 44 ἐπ.

πρωτοβουλία τοῦ Διευθυντοῦ αὐτοῦ καθηγητοῦ κυρίου Δ. Ζακυθينوῦ ὠργάνωσεν ἀποστολήν¹, ἣτις συνέχισε τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀρξαμένην ταξινόμησιν.

Ὡς εἶναι εὐνόητον, ἐκ τοῦ ὕλικου τούτου ἰδιάζουσαν σημασίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ δικαίου ἐνέχουν ἰδία αἱ πράξεις τῶν νοταρίων τῆς Κεφαλληνίας. Καὶ τοῦτο, διότι αὗται οὐχὶ μόνον εἶναι πολυπληθέσταται, ἀφοῦ οἱ καταρτίσαντες ταύτας νοτάριοι ὑπερβαίνουν τοὺς ἑπτακοσίους, ἀλλὰ καλύπτουν ἐν ταύτῳ συνεχῇ χρονικὴν διαδρομὴν τεσσάρων περίπου αἰώνων.

Τοιαύτης βεβαίως ἐκτάσεως ἀμητὸν γραπτῶν μνημείων, ἀληθῶς πολυτίμων διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ δικαίου, μόνον ἐκ τῆς Ἑπτανήσου δύναται τις κατ' ἐξοχὴν νὰ ἀντλήσῃ, ὅπου χάρις εἰς προνόμιον τῆς τύχης διεσώθησαν τὰ λίαν ἐπιμελῶς τηρηθέντα παλαιὰ ἀρχεῖα, διότι οἱ Βενετοὶ ἐξουσιασται ἦσαν ἀληθῶς ἀπαράμιλλοι εἰς μεθόδους συστηματικῆς ὀργανώσεως, τηρήσεως καὶ διαφυλάξεως ἀρχείων.

Ἰδιαιτέρα ὁμως, ὡς φαίνεται, φροντὶς κατεβλήθη ὑπὸ τῶν Βενετῶν διὰ τὴν ρύθμισιν τῆς ἀσκήσεως τοῦ συμβολαιογραφικοῦ λειτουργήματος² ὡς καὶ διὰ τὴν δι' εἰδικῶν μέτρων διασφάλισιν τῆς ἀκριβοῦς συντάξεως παντὸς εἴδους συμβολαιογραφικῶν πράξεων, ἀποφειγμένων τῶν καταχρήσεων.

Περὶ τούτου μάρτυροὺν εὐγλωττῶς πλείσται κατὰ καιροὺς ἐκδοθεῖσαι διαταγαὶ τῶν Προβλεπτῶν Κεφαλληνίας. Ἐκ τῶν διαταγῶν τούτων εἶναι γνωστὰ εἰς ἡμᾶς αἱ ἑξῆς:

α) Διαταγὴ τοῦ ἔτους 1583 τῶν *Zuanne Gritti* καὶ *Jiulio Garzoni*, Συνδίκων καὶ Ἐξεταστῶν διὰ τὴν Ἀνατολήν.

Διὰ ταύτης θεσπίζεται ὑποχρέωσις τῶν συμβολαιογράφων, ὅπως καταγράφουν τὰς πράξεις αὐτῶν κανονικῶς εἰς βιβλία δεδεμένα καὶ οὐχὶ εἰς λυτὰ ἔγγραφα. Διὰ τοὺς τυχόν μὴ συμμορφουμένους πρὸς τὴν διαταγὴν ταύτην ἀπειλεῖται ποινὴ, μὴ καθοριζομένη ὁμως ἐκ τῶν προτέρων³.

1. Βλ. Ν. Ι. Μοσχονᾶ, Τοπικὸν Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον Κεφαλληνίας, Ἐθνικὸν Ἰδρυμα Ἑρευνῶν (Κέντρον Βυζαντινῶν Ἑρευνῶν), «Σύμμεικτα», τ. 2, ἐν Ἀθήναις 1970, σ. 459 ἐπ.

2. Σημειωθήτω ὅτι ἐν Ζακύνθῳ τὸ 1559 ἰδρύθη καὶ σωματεῖον συμβολαιογράφων. Δι' ἐκδοθείσης δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος διαταγῆς τοῦ Προβλεπτοῦ Φραγκίσκου *Pisani* παραλλήλως μετὰ τὴν ἔγκρισιν τῶν πρώτων μελῶν αὐτοῦ καθωρίσθησαν τόσον αἱ ὑποχρεώσεις τῶν ἐν τῇ νήσῳ νοταρίων ὅσον καὶ αἱ δικαιοδοσίαι τῶν προέδρων τοῦ σωματείου (Φαίδ. Μπουμπουλίδου, Νοτάριοι Ζακύνθου, Ἑπετηρὶς Ἀρχ. Ἱστορ. Ἑλλ. Δικαίου, τευχ. 8, ἐν Ἀθήναις 1958, σ. 116).

3. Γ.Α.Κ., Κῶδιξ 229 Κεφαλληνίας φ. 11^ρ.

β) Διαταγή τοῦ ἔτους 1607 τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ Pasqualigo ἀπαγορεύουσα εἰς τοὺς ἱερεῖς νὰ μετέρχωνται ἔργα συμβολαιογράφου¹.

γ) Διαταγή τοῦ ἔτους 1614 τῶν Προβλεπτῶν G. Pasqualigo, Ottavio Zen καὶ Marco Loredan, ἐπεκτείνουσα καὶ εἰς τὰς νήσους Κεφαλληνίαν καὶ Ζάκυνθον τὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1535 ἰσχύουσαν ἐν Κρήτῃ διαταγὴν τοῦ Foscarini. Διὰ τῆς τελευταίας, πρὸς περιστολὴν τῶν καταχρήσεων, ὠρίζετο ὅτι οἱ συμβολαιογράφοι τότε μόνον παρέχουν βεβαιώσεις περὶ καταβολῆς χρημάτων εἰς ἐκτέλεσιν συμφωνιῶν, ὅτε ἡ καταβολὴ γίνεται ἐνώπιον αὐτῶν τῶν ἰδίων καὶ μαρτύρων².

δ) Ἀπόφασις τοῦ ἔτους 1615 τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ G. Pasqualigo, κατόπιν σχετικῆς αἰτήσεως τῶν Συνδίκων, ὀρίζουσα ὅπως πᾶσα ἐκποιητικὴ πράξις συντάσσεται, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ὑπὸ δημοσίου νοταρίου³.

ε) Διαταγή τοῦ ἔτους 1631 τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ Antonio Pisani ἀπαγορεύουσα εἰς τοὺς ἱερεῖς νὰ ἀσκοῦν τὸ ἔργον τοῦ νοταρίου. Τὰς ὑπ' αὐτῶν συντασσόμενας πράξεις κηρύσσει ἀκύρους, τοὺς δὲ παραβάτας τιμωρεῖ διὰ προστίμου 300 δουκάτων⁴.

ς) Διαταγή τοῦ ἔτους 1632 τοῦ Προβλεπτοῦ Niccolò Errizzo⁵. Ἡ διαταγὴ αὕτη περιέχει σημαντικώτατας διατάξεις ρυθμιζούσας τὰ τοῦ λειτουργήματος τοῦ νοταρίου. Ὑποχρεοῖ πάντας τοὺς νοταρίους, ὅπως παρουσιάσουν ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν εἰς τὴν Γραμματεῖαν τῆς Κοινότητος τὰ εἰς χεῖρας τῶν βιβλία καὶ ἔγγραφα, ἵνα ταῦτα θεωρηθοῦν καὶ ἀριθμηθοῦν. Προβλέπει ἐπὶ τῶν νοταρίων τῆς νήσου ἔχοντας καθήκοντα φυλάξεως παντὸς νοταριακοῦ ἀρχεῖου ὑλικοῦ⁶. Καθιεροῖ ὑποχρέωσιν τῶν νοταρίων, ὅπως οὗτοι τηροῦν πρωτό-

1. Φαίδ. Μπουμπουλίδου, ἐνθ' ἀν., σ. 115.

2. Γ.Α.Κ., Κῶδιξ 229 Κεφαλληνίας φ. 20^v.

3. Γ.Α.Κ., Κῶδιξ 229 Κεφαλληνίας φ. 21^v.

4. Φαίδ. Μπουμπουλίδου, ἐνθ' ἀν. σ. 115.

5. Γ.Α.Κ., Κῶδιξ 229 Κεφαλληνίας φ. 27^{r-v}.

6. Ὡς πρὸς τὴν φύλαξιν τῶν συμβολαιογραφικῶν ἀρχείων ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ κατωτέρω δημοσιευομένη ἀνέκδοτος ἐπιστολὴ τοῦ νοταρίου Γερασίμου Ἀρδαβάνη ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν ἐν Ἀργοστολίῳ Σύντυχον «Μαριν Μεταξα Ελισεο».

«Εκλαμπροτατε κὲ εβγενεστατι Sign(or)

Σπεταπιλε ταπινος σας προσκινὸ

Ιβρισκομενος κατακιτος ις το κρεβατι απο αστενια βαριτατι δεν ιμπορο να ερτο ις το Αργοστολι, δια τουτο σας φανερονο με τιν παρον πως εδω κί δεκα χρονους απερασμενες ιχε μου δοθι μιαν ορδινια αφεντικι να ιχε πρεζενταρο το πρωτοκολο μου ος νοταριος οπου

κόλλα σελιδαριθμημένα καὶ εὐρετηριασμένα. Ἐξ ἑτέρου ἐπαναλαμβάνονται κατὰ τὸ περιεχόμενον προηγούμεναι διατάξεις αἰτινες, ὡς φαίνεται, δὲν ἐφηρμόσθησαν ἐν τῇ πράξει. Τοιαῦται π.χ. εἶναι: Ἡ ὑποχρέωσις τῶν νοταρίων, ὅπως πᾶσα ὑπ' αὐτῶν συντασσομένη πράξις προσυπογράφεται καὶ ὑπὸ δύο μαρτύρων¹. Ἡ ἀπαγόρευσις ὅπως οἱ κληρικοὶ ἀσκοῦν τὸ λειτούργημα τοῦ νοταρίου, κηρυσσομένων μάλιστα τῶν πράξεων αὐτῶν ἀκύρων. Ὡς αἰτιολογία δὲ τῆς ἀπαγορεύσεως προβάλλεται, ὅτι δι' αὐτῆς ἐπιδιώκεται ἡ προστασία τῶν διαθετῶν ἐκ τῆς ἀσκουμένης ὑπὸ τῶν ἱερέων ἠθικῆς πίεσεως κατὰ τὴν σύνταξιν διαθηκῶν, νὰ καταλείπουν μέρος τῆς περιουσίας των δι' εὐσεβεῖς σκοπούς. Ἡ ἀκυρότης τῶν πράξεων, τῶν ἀφορωσῶν εἰς ἐκποιήσεις ἀκινήτων ἢ καὶ συμφωνίας δανείων μὴ καταχωρισθεῖσιν εἰς δημόσια πρωτόκολλα, πλὴν ἂν τὸ ἀντικείμενον τῶν συμφωνιῶν δὲν ὑπερβαίνει τὸ ποσὸν τῶν πέντε δουκάτων. Τέλος κατὰ τῶν μὴ συμμορφουμένων πρὸς τὰ ἐπιτασσόμενα νοταρίων ἀπειλεῖται ὡς κύρωσις οὐχὶ μόνον στέρησις τοῦ ἀξιώματός των ἀλλὰ καὶ ποινικὴ δίωξις.

ζ) Διαταγὴ τοῦ ἔτους 1657 τοῦ Ἐξαίσιου G. Dandolo². Δι' αὐτῆς ἀπειλοῦνται ποιναὶ κατὰ τῶν νοταρίων καὶ τῶν συνυπογραφόντων τὰ συμβόλαια μαρτύρων, ἐὰν ταῦτα ὑποκρύπτουν ἀπάτην ἢ τοκογλυφίαν.

Ἄλλ' ἐὰν διὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἐκδοθεισῶν διαταγῶν τῶν Βενετῶν Προβλεπτῶν, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ἀσκήσιν τοῦ λειτουρήματος τοῦ νοταρίου, δὲν παρέχεται πλήρης ἡ εἰκὼν ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐπὶ τῶν νοταρίων Κεφαλληνίας κρατήσαντα, αὕτη συμπληροῦται ἐπαρκῶς διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 35 πράξεως τῆς Ἰονίου Γερουσίας τοῦ ἔτους 1825. Τὸ «περὶ ἀνακαινίσεως τοῦ Ἐπιτηδεύματος τῶν

ιβρισκομουν. ὁμος παρεφτις ομπιδιρισα κι απο τη τοτες εος το παρον τι νοδαρικι πλεον δεν τιν εκαμα ουτε κι υς το ερχομενο δεν αγρικο να εχο ναν τιν καμο επιδι κι γνωριζο τις δυναμις μου πως δεν ιμπορο δια ταφτο αγρικο οτι το αφτο πρωτοκολο να εχι να απερασι ις τα χερια του Κανζιλιερι κι φιλαχτι τον πρωτοκολονε δια ναν το απιθοσι ις το Αρκιβιο τις Κομουνιτας να ινε η φιλαξι παντοτινι κι να ιμπορι ὁ καθε ενας οπου χριαζετε κοπιες να σερβιρετε τὸ αφτο πρωτοκολο αγρικο να ιβρισκετε ις τα χερια του Sign(or) δημιτρι ξανκαρολου κι ι εκλαμπροτι σας ος σιντιχος κι κεφαλιατις Κομουνιτας θελι το λαβετε κι το δοκετε του Κανζιλιερι ος ανοθεν κι με ολιν τιν ταπινοσιν, κι εβλαβια τις προτεσταρομε.

Απο χοριο Λουρδατα φλεβαριου 12 = 1775

Τ(ις) σις Εκλ(αμπροτις)

γερασιμος αρδαβαν(ις)

ταπιнос κι ιποχρ(εος) δουλос τις Εκλαμ(προτις)

1. Βλ. καὶ Ἀντ. Μομφερράτου, Μεθώνη καὶ Κορώνη ἐπὶ Ἑνετοκρατίας, ἐν Ἀθήναις 1914, σ. 17.

2. Γ.Α.Κ., Κῶδιξ 229 Κεφαλληνίας φ. 59r.

Νοταρίων» διάταγμα τοῦτο τῆς Ἰονίου Γερουσίας, ἂν καὶ πολὺ μεταγενέστερον, εἶναι ἐν τούτοις ἐξόχως διαφωτιστικὸν διότι δὲν φαίνεται ἀφιστάμενον ὡς πρὸς τὰς γενικὰς αὐτοῦ γραμμάς, τῶν ἐπὶ Ἑνετοκρατίας ἰσχυσασθῶν διατάξεων καὶ συνηθειῶν. Τούτων ἀποτελεῖ πολὺ πιθανὸν κωδικοποίησιν ἀφοῦ προηγουμένως ἐπηνέχθησαν αἱ ἀπαραίτητοι βελτιώσεις ἢ καὶ προσθήκαι, τὰς ὁποίας ὑπηγόρευ-
σεν ἡ πρακτικὴ. Οὕτως ἡ πρᾶξις αὕτη ἀποδίδει εἰς τὸ «προοίμιον» αὐτῆς τοὺς λόγους τῆς ἀνακαινίσεως, εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ «ἐπιτήδευμα τῶν νοταρίων» ἔπαυσε νὰ ἀνταποκρίνεται ἐπαρκῶς πρὸς τὸν προορισμὸν του, ὡς καθοδηγούμε-
νον ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑπὸ συνηθειῶν ἀνισχύρων νὰ τὸ περιφρουρήσουν ἐκ τῶν καταχρήσεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι αἱ συνήθειαι αὗται, οὔσαι τοπικαί, δὲν ἐφηρ-
μόζοντο ἐφ' ὅλων τῶν Ἰονίων νήσων.

Ἄξια ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι καὶ αἱ ἀκόλουθοι διατάξεις τοῦ ἐνδιαφέροντος τούτου διατάγματος.

α) Ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 6 ἢ ἐπαναλαμβάνουσα τὴν ἀπαγόρευσιν ὅπως οἱ ἱερεῖς ἀσκοῦν ἔργα νοταρίου, ἐπεκτεινόμενου ἅμα τοῦ ἀσυμβιβάστου καὶ ἐπὶ ἄλ-
λων προσώπων¹. Αἱ κατὰ καιροὺς ὁμοῦ ἐκδοθεῖσαι ἀπαγορευτικαὶ διαταγαὶ τῶν Προβλεπτῶν ὡς καὶ αἱ ἀπειλούμεναι σοβαραὶ κυρώσεις δὲν ἐπέτυχον νὰ ἐξαλεί-
ψουν τὴν συνήθειαν, ὅπως οἱ ἱερεῖς μετέρχονται ἔργα νοταρίου. Ἀψευδὲς μαρ-
τύριον παρέχει ὁ κατωτέρω δημοσιευόμενος πίναξ, ὅπου εἰς πείσμα τῶν ἀπαγο-
ρεύσεων ἀφθονοῦν οἱ ἱερεῖς νοτάριοι. Τὰ αὐτὰ συνέβαινον καὶ εἰς τὴν Ζάκυνθον,
ὡς σημειοῖ ὁ Ζώης ἐν τῷ Λεξικῷ αὐτοῦ².

β) Ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 44 ἢ ὑποχρεοῦσα τοὺς νοταρίους νὰ σημειοῦν ἀνελλιπῶς εἰς τὰ βιβλία των ἐκάστην ἐσπέραν πᾶσαν τυχὸν ὑπ' αὐτῶν μὴ κα-
ταχώρισιν πράξεώς τινος. Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη παρατηρεῖται τηρουμένη ἰδίως εἰς τὰ πρωτόκολλα τῶν παλαιότερων νοταρίων τῆς Κεφαλληνίας.

γ) Αἱ περιεχόμεναι εἰς τὸ τίτλον Δ' τῆς πράξεως διατάξεις αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν τήρησιν πίνακος καταγραφῆς τῶν πράξεων, αἵτινες περιελήφθησαν εἰς τὰ νοταριακὰ πρωτόκολλα.

δ) Ἡ ἐν τέλει τοῦ διατάγματος γενικὴ διάταξις ἢ ὀρίζουσα τὸ ἀνίσχυρον παντὸς προγενεστέρου νόμου ἢ συνηθείας ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν μεταβατικὴν

1. «Ἀρθ. 6. Τὸ Επάγγελμα τοῦ Κριτοῦ τῆς εἰρήνης, τοῦ Κριτοῦ τῶν Ἀνωτέρων Δικαστηρίων, τοῦ Υπομνηματιστοῦ, τοῦ Ἀνθυπομνηματιστοῦ ἑνὸς Κριτηρίου, τοῦ Αὐθεντικοῦ Συνηγόρου, τοῦ Συνακτοῦ, τοῦ Θησαυροφύλακος, τοῦ Εφόρου τῆς Αστυνομίας, τῶν Ιερέων, τοῦ Συνηγόρου καὶ τοῦ Υποσυνηγόρου, εἶναι ἀσυμβίβαστον μὲ τὸ Ἐπιτήδευμα τοῦ Νοταρίου».

2. Φαίδ. Μπουμπουλίδου, ἐνθ' ἂν. σ. 115.

τοιαύτην τοῦ ἄρθρου 89, καθ' ἣν προκειμένου περὶ πράξεων συνταχθεισῶν πρὸ τοῦ διατάγματος, «οἱ νοτάριοι θὰ πορεύωνται κατὰ τοὺς νόμους, μεθόδους καὶ καθεστώσας συνηθείας, ὅταν ἐκδίδουν ἀντίγραφα».

ε) Τέλος δεόν νὰ σημειωθῇ, ὅτι, καίτοι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 31 ἔδιδε τὴν διακριτικὴν εὐχέρειαν εἰς τοὺς νοταρίους, ὅπως ἐγκύρως συντάσσουν τὰς πράξεις των εἴτε εἰς τὴν ἑλληνικὴν εἴτε εἰς τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν, τὸ μέγιστον μέρος τῶν πράξεων τῶν νοταρίων Κεφαλληνίας εἶναι συντεταγμένον εἰς τὴν ἑλληνικὴν¹.

Ἐκ τοῦ ὑλικοῦ τοῦ Τοπικοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου Κεφαλληνίας ἐπεσημάναμεν, διεχωρίσαμεν καὶ κατεγράψαμεν τοὺς κώδικας καὶ τὰς ἐν γένει πράξεις τῶν νοταρίων, σεβασθέντες τὴν ὑφισταμένην διάρθρωσιν τῆς πρὸ τῶν σεισμῶν ταξινομήσεως αὐτῶν. Καρπὸς τῆς ἐργασίας ταύτης ὑπῆρξεν ὁ κατωτέρω δημοσιευόμενος πίναξ.

Ὡς βάσις πρὸς σύνταξιν τούτου ἐτέθη τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀρχαιοφύλακος Κεφαλληνίας Ἀ. Θεοδοπούλου ἐν ἔτει 1952 καταρτισθέν καὶ ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ἀποκείμενον ἀδημοσίευτον εὐρετήριον (= «εὐρετήριον» ἐν ταῖς ὑποσημειώσεσι τοῦ παρόντος). Τὸ εὐρετήριον τοῦτο, ὅπερ ἐστηρίχθη ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς φακέλοις ἐγγραφῶν τοῦ ποτὲ ἀρχαιοφύλακος Σπ. Φωκά, διό καὶ παρουσιάζει τὰ ἐν τοῖς ἐπομένοις ἐπισημαινόμενα σφάλματα, ἀποδίδει παρὰ ταῦτα τὴν μέχρι καὶ τῆς σήμερον εἰκόνα τοῦ ἐν λόγῳ Ἀρχείου, εἰδικώτερον δὲ τὴν ἀριθμητικὴν ἀντιστοιχίαν τῶν φακέλων. Ἐν τούτοις ἀντὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀ. Θεοδοπούλου ἀκολουθουμένου συστήματος τῆς ἀλφαβητικῆς εὐρετηριάσεως τῶν νοταρίων, προεκρίθη ὡς δοκιμώτερον τὸ τῆς κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν κατατάξεως αὐτῶν. Πρὸς διευκόλυνσιν δὲ τοῦ ἀναγνώστου παρατίθεται ἐν τέλει καὶ ἀλφαβητικὸς πίναξ τῶν ὀνομάτων τῶν νοταρίων, ἐνθα διὰ παραπεμπτικῶν λημμάτων σημειοῦται ἡ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ εὐρετηρίῳ τυχὸν ἐσφαλμένη ἀναγραφὴ.

Ἐν τῷ δημοσιευομένῳ εὐρετηρίῳ ὁ πρῶτος ἀριθμὸς δηλοῖ τὸν ὑφ' ἡμῶν δοθέντα αὖξοντα ἀριθμὸν ἐκάστου νοταρίου, παραπλεύρως δὲ αὐτοῦ καὶ ἐντὸς ἀγκυλῶν ἀναγράφεται ὁ κατὰ ψηφίον τοῦ ἀλφαβήτου αὖξων ἀριθμὸς τοῦ εὐρετηρίου Θεοδοπούλου, ἵνα καθίσταται εὐχερὴς ἡ ταύτισις τῶν νοταρίων, ἰδίως ὅσας κρίνεται αὕτη ἐπιβεβλημένη ἕνεκα τῶν ἐπενεχθεισῶν διορθώσεων. Ἔπεται τὸ ὄνομα τοῦ νοταρίου, τὸ πατρώνυμον τούτου, ἐφ' ὅσον εἶναι γνωστόν, ὡς καὶ τὰ ἔτη, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἤσκησε τὸ νοταριακὸν λειτουργήμα, ὡς ταῦτα

1. «Ἀρθ. 31. Τὰ χαρτιά, αἱ Διαθῆκαι, καὶ ἄλλαι πράξεις, θὰ περιλαμβάνονται καταστρωμένα ἀπὸ τὸν Νοτάριον εἰς Γλῶσσαν Ἑλληνικὴν ἢ Ἰταλικήν».

προκύπτουν ἐκ τοῦ διασωθέντος καὶ μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος ἀνευρεθέντος ἀρχείου του. Ἡ τυχὸν ἐν τῷ ἀρχεῖῳ νοταρίου τινὸς ὑπαρξίς πράξεων ἀναγομένων εἰς προγενέστερον χρόνον, μὴ συνταγείσῳ ὁμῶς ὑπ' αὐτοῦ ἢ καὶ ἀμφιβόλου προελεύσεως, δηλοῦται διὰ τῆς ἀναγραφῆς τῆς χρονολογίας τῆς παλαιότερας ἐκ τούτων ἐντὸς παρενθέσεως. Ἡ περιοχὴ τῆς ἀσκήσεως τῶν ἔργων ἐκάστου νοταρίου σημειοῦται ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, παραπλεύρως δὲ καὶ ἐντὸς παρενθέσεως προηγουμένης τῆς ἐνδείξεως τοῦ γράμματος Φ τίθεται ὁ εἰδικὸς ἀριθμὸς τοῦ ἢ τῶν φακέλων τοῦ ἀρχείου αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ περιεχομένου ἐκάστου νοταριακοῦ ἀρχείου ἐγένετο χρῆσις τοῦ μὲν ὅρου «συμβόλαιον» διὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν ἐν τοῖς βιβλίοις ἐκάστου νοταρίου κατακεχωρισμένων πάσης φύσεως πράξεων αὐτοῦ, τοῦ δὲ ὅρου «σύμβασις» διὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν ἐπὶ λυτῶν ἐγγράφων ἐκάστου ἀρχείου σωζομένων διμερῶν δικαιοπραξιῶν, ἀνεξαρτήτως τῆς προελεύσεώς των. Ἡ περί τινος βιβλίου ἢ δεσμίδος σημείωσις «δὲν ἀνευρέθη» σημαίνει ὅτι ταῦτα ὑπῆρχον μὲν κατὰ τὸν χρόνον τῆς καταρτίσεως τοῦ εὔρετηρίου ὑπὸ τοῦ Ἀ. Θεοδοπούλου, δὲν ἀνευρέθησαν ὁμῶς ὑφ' ἡμῶν. Διὰ δὲ τῆς ἐνδείξεως «ἐλλείπει» δηλοῦνται βιβλία ἢ δεσμίδες, ὧν ἡ ἔλλειψις ἔχει ἐπισημανθῇ καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀ. Θεοδοπούλου. Δι' ἀστερίσκου σημειοῦται νοταριακὸν ὕλικόν, ἀνευρεθὲν ὑπὸ τῆς προμνησθείσης ἀποστολῆς τοῦ Κέντρου Βυζαντινῶν Ἑρευνῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ἑρευνῶν μετὰ τὴν λήξιν τῆς πρώτης ἀποστολῆς ἡμῶν.

Θερμοτάτας εὐχαριστίας ἐκφράζομεν πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Πρόεδρον καὶ τὰ μέλη τῆς Ἐποπτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Τοπικοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου Κεφαλληνίας διὰ τὴν συμπαράστασιν αὐτῶν ὡς καὶ τὴν παρασχεθεῖσαν παντοειδῆ βοήθειαν κατὰ τὴν ἐργασίαν μας ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ καὶ γενικώτερον τὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ παραμονήν μας. Τέλος ἰδιαιτέρας χάριτας ὀφείλομεν εἰς τὸν ἐν Ἀργοστολίῳ ἱατρὸν καὶ ἱστοριοδίφην κύριον Γερ. Πεντόγαλον, ἀσχολούμενον ἀπὸ ἐτῶν μὲ τὴν συστηματικὴν ἔρευναν τῶν νοταρίων Κεφαλληνίας, διὰ τὰς πολυτίμους ὑποδείξεις καὶ πληροφορίας του (σημειουμένας διὰ τοῦ γράμματος Π ἐν τῷ κειμένῳ), δι' ὧν διευκρινίσθησαν πλεῖστα περὶ τὴν ταυτότητα τῶν νοταρίων ὡς καὶ τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον ἀσκήσεως τοῦ ἔργου των, ἀνακύψαντα προβλήματα. Ἡ ἐργασία τοῦ κυρίου Γ. Πεντογάλου, εὕρισκομένη ἤδη ἐν τῷ περατοῦσθαι καὶ παρέχουσα στοιχεῖα περὶ ἀγνώστων μέχρι τοῦδε νοταρίων θὰ συμβάλῃ σημαντικῶς πλὴν τῶν ἄλλων καὶ εἰς τὴν μελέτην τῆς ἐν γένει ἱστορίας τῆς νήσου.